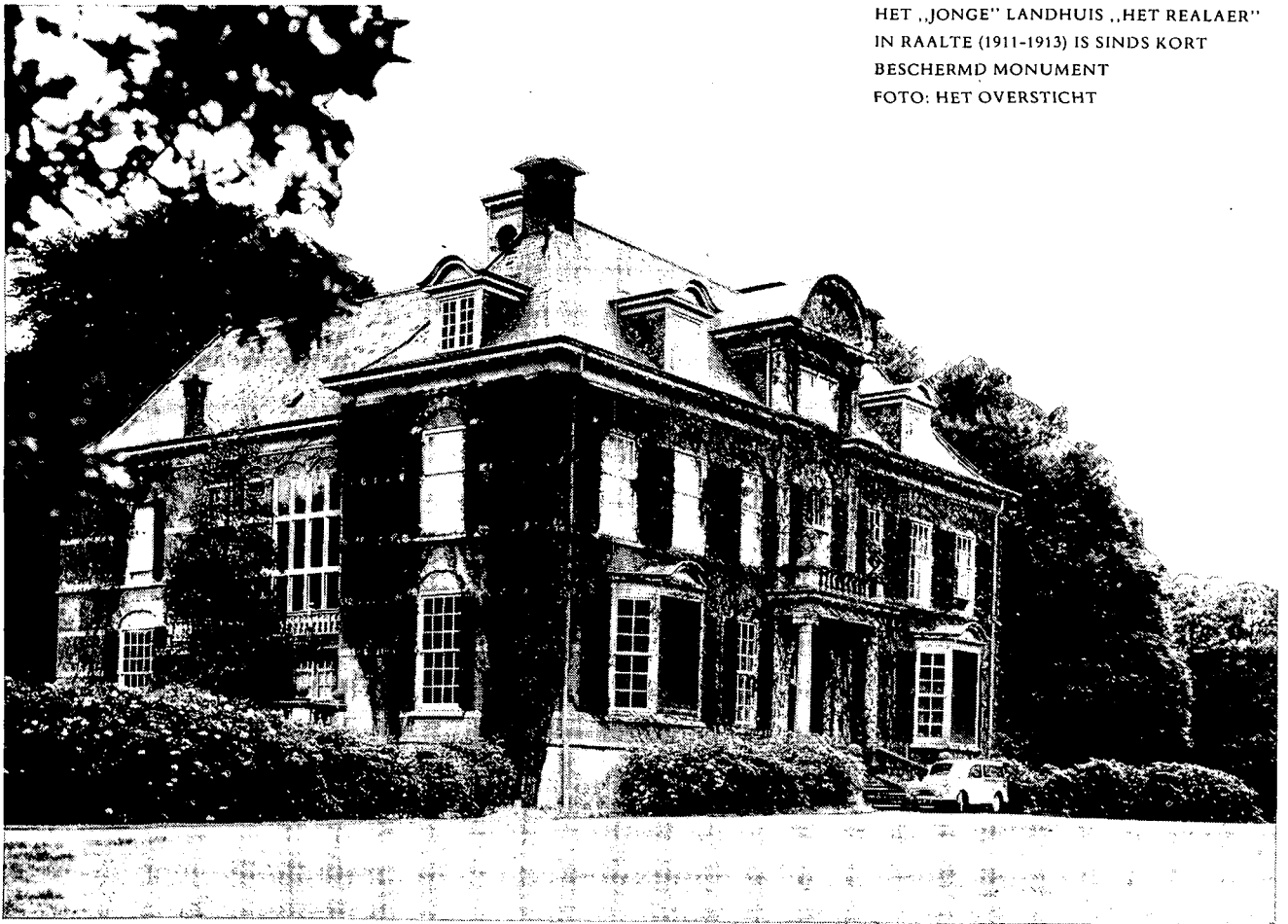

Op de lijst

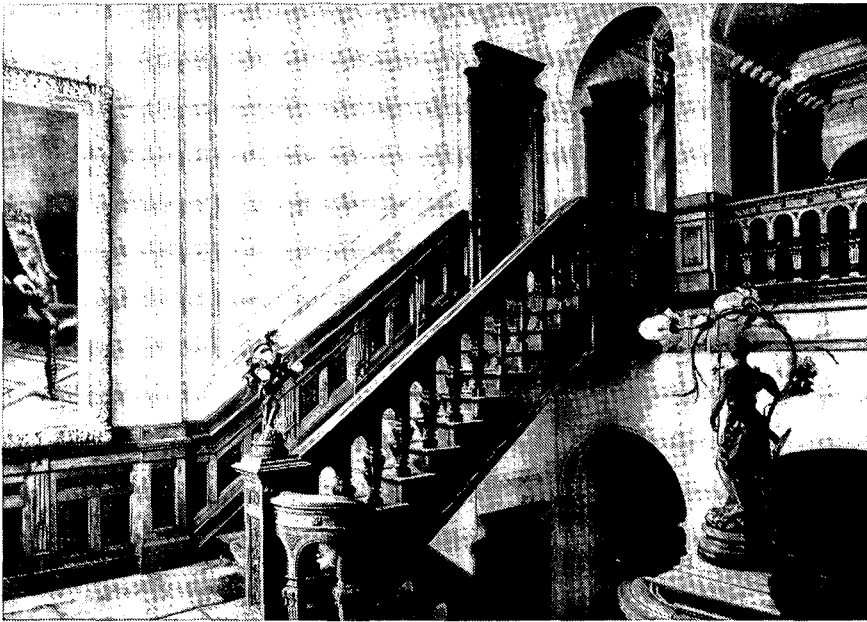
41 CRM is dan al genoodzaakt zuiniger aan te doen, ook op het terrein van de monumentenzorg (uitspraak van staatssecretaris Wallis de Vries), er is gelukkig geen sprake van, dat er met terughoudendheid wordt opgetreden met betrekking tot het onder bescherming brengen van allerhande historisch-architectonisch-cultureel waardevolle objecten. Terwijl de bevoegde organen de laatste tijd met grote ijver vele monumenten op de voorlopige dan wel definitieve lijsten hebben gebracht, waren wij door gebrek aan plaatsruimte in ons tijdschrift, genoodzaakt, de vermelding daarvan tot een minimum te beperken. Daardoor is de stapel van nieuw beschermde objecten zo gegroeid, dat het ons niet mogelijk is die alle te vermelden. We hebben dus een greep in de „berg” gedaan, waaruit de belangstellende lezer niet de conclusie mag trekken, dat de onvermeld gebleven

nieuwelingen op de lijsten voor ons niet belangrijk zouden zijn. Elk object, dat beschermd wordt is van betekenis. Men zal dus wel begrijpen, dat onze greep nogal willekeurig is geweest. In RAALTE kwam een „jong” landhuis, n.l. „Het Realaer” op de voorlopige lijst. Dit landhuis werd tussen 1911 en 1913 door architect H. Meyerink uit Zwolle gebouwd. In de motivering voor deze bescherming wordt opgemerkt, dat het opvallend is dat de uitvoering en de decoratie van de verschillende ruimten in overeenstemming zijn met de functie daarvan. De grote hal is uitgevoerd in zware Hollandse neo-rennaissance: eikehouten moer- en kinderbinten; rijk gesneden balksleutels, lambrizeringen in donker gebeitst wagenschot. In de bibliotheek mangaankleurige tegels met Bijbelse voorstellingen, mogelijk 17e-eeuws. In de eetkamer is een grote

schouw met een witte betegeling met twee, eind 18e-eeuwse, begin 19-eeuwse polychrome tegeltableaux. Ook de boerderij op het landgoed is beschermd. In NIGTEVECHT is het huis „Zwaanwyck” op de aanvullende lijst van beschermde monumenten geplaatst, evenals de zich op het landgoed bevindende theekoepel. „Zwaanwyck” werd in 1896 gebouwd in rijke neo-rennaissancevormen. In het huis bevindt zich een centrale hal met gepleisterde wanden, waartegen gecanneleerde pilasters met hoofdgelst en kroonlijst op consoles. Hierachter het trappenhuis, van de hal gescheiden door een drievoudige bogenstelling op pijlers. De trap heeft een in hout gesneden neobarokleuning en ballustraden. Ook de dorpspomp in de Huydecopersstraat werd tot beschermd monument verklaard. De westelijke vleugel van De Trappistenabdij O.L. Vrouw van Ko-

HET „JONGE” LANDHUIS „HET REALAER”
IN RAALTE (1911-1913) IS SINDS KORT
BESCHERMD MONUMENT
FOTO: HET OVERSTICHT

ningshoeve met brouwerij te BERKEL ENSCHOT (eind 19e-eeuw) is eveneens op de aanvullende lijst gebracht.

In LOSSER kwamen o.m. de boerderij „Het Gewaarde Erve Honiglo” (Saksisch type) en de Erve „De Lange Wigger” (midden 19e eeuw) op de lijst. Bovendien kwamen in deze gemeente negen grenspalen (de oudste uit de 14e eeuw) op de beschermingslijst, alsmede zeven zgn. markstenen, alle geplaatst in de late middeleeuwen.

In OVEZANDE (gem. Borssele) kwam de vermoedelijk 18e-eeuwse boerderij aan de Kolaardsweg 1 voor bescherming in aanmerking. In GRONSVELD was dat het geval met „De Beuk”, een uit 1849 daterende, in mergel opgetrokken boswachterswoning. Overigens werden nogal wat typische Limburgse boerderijen, zoals de „Schrevershof” in MAASBRACHT, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 14e eeuw, op de lijst gebracht.

Een vermoedelijk 19e-eeuws houten huis (gerabat) aan de Langesingel in BRIELLE is uit een oogpunt van militair-historische waarde voorlopig tot beschermd monument verklaard. Het monumentenbezit van LEIDEN werd met zes objecten uitgebreid, gelegen aan de Haagweg, de Kuipersteeg en de Oude Vest, terwijl de begraafplaats „Groenesteeg” op de definitieve lijst is gekomen. In WINDES-

HAL EN TRAPPEHUIS IN HUIZE „ZWAANSWYCK” IN NIGTEVECHT; THANS BESCHERMD
FOTO: RIJKSDIENST V.D. MONUMENTENZORG

HEIM (gem. Zwolle) is een blok van vijf diaconiewoningen, plaatselijk bekend als „De Bethlehem” (omstreeks 1869), o.a. uit oudheidkundige waarde beschermd geworden. Voor BERGEN OP ZOOM is het zeker van betekenis, dat de voormalige vleeshal aan de Grote Markt nu beschermd is. Dit object werd voor ’t eerst in 1377 vermeld. Bij de beschieting van de stad in 1747 werd het pand nogal beschadigd, maar hersteld. In VOGELWAARDE (gem. Hontenisse) kwam op de lijst de in 1860 gebouwde en na brand in 1870 herbouwde (ontwerp arch. P. Soffers) driebeukige, in baksteen opgetrokken neo-gotische kerk op de lijst. Opvallend in de stapel is het station in HORST, dat voor bescherming in aanmerking is gekomen. Inwendig gemoderniseerd, maar het gebouw stamt nog uit de tijd van de Staatsspoorwegen. Het aantal monumenten van bedrijf en techniek, dat voor bescherming in aanmerking komt, is o.a. uitgebreid met de voormalige luciferfabriek van Mennen in EINDHOVEN. Behalve de Oranjesluizen is in AMSTER-

DAM in het Museumkwartier een aantal interessante bouwwerken op de lijst geplaatst. In de eerste plaats noemen we het gebouw, waarin tot voor kort de Rijkspostspaarbank was gevestigd (1899-1901 door D. E. C. Knuttel). Verder de villa’s aan de Hobbemastraat 12 (1902 door A. W. Weissman), aan de Honthorststraat 20 (Ed. Cuypers) en de in dezelfde straat gelegen brandweerkazerne (H. Leguyt), het hoekpand Jan Luykenstraat 2-2a, de villa Museumplein 4 (1925 door J. de Bie Leuveling Tjeenk), de villa Museumplein 9 (1908-1911 door Jos. Th. J. Cuypers) en het in de Tenierstraat staande pand, dat oorspronkelijk als ziekenhuis werd gebouwd door Jos Th. J. Cuypers en Jan Stuyt. Van geheel andere aard: het grafmonument uit ca. 1890 voor Oscar Carré en zijn familie.

HATTEM kreeg er 21 beschermde objecten bij, zoals in de Achterstraat de voorm. synagoge, een voormalige, uit het begin van deze eeuw daterende veldoven aan de Gelderschedijk, een tuinhuisje aan de Kleine Gracht, een 16e-eeuws pakhuis aan de Knorrenburgerstraat 2, enige al dan niet voormalige stadsboerderijen en de „Spaanse Graven”, voormalige schans, welke vermoedelijk omstreeks 1600 ten tijde van prins Maurits is aangelegd.

Weer een heel ander object, dat beschermd werd: de Sint Martinustoren in GORINCHEM en zulks vanwege het klokkenspel, waarvan 19 klokken in 1678 gegoten werden door M. de Haze.

In DRIEBERGEN-RIJSENBURG kwamen op de definitieve lijst o.a. Huize Catharina (2e helft 19e eeuw), „Nijendal” (1857?), de „Horst” (plm. 1860, maar in eerste kwart 20e eeuw tamelijk sterk gewijzigd), „Veldzicht” (plm. 1860) en het tempeltje in het Willinkspark (naar een ontwerp van C. B. Posthumus Meyes jr. en met beeldhouwwerk van Petrus Klysens van den Bossche en een zekere Crevels). Ook definitief op de lijst kwam de in 1912 in GOES gebouwde watertoren. Hetzelfde geldt voor de voorm. HBS aan de Paardenmarkt in ALKMAAR, voor het landgoed „Vredenoord” (met ijskelder) in RIJSWIJK Z.H. en voor het voorm. stoomgemaal (1870) aan de Van der Woudekade in VOORBURG. Niet minder dan 18 boerderijen in DEN DUNGEN (N.Br.), waarvan een enkele uit de 17e